

Mácha

04 | rozhovor: **Poesie a život – Jarmila Štogrová**

05 | dokumentujeme: **Shinebean, Šance pro vzdělávání**

06 | soutěž: **Máchovou stopou XII.**

10 | dokumentujeme: **Sex Culomets, Vanabí**

12 | výstava: **Spektrum – prostor pro krásu**

15 | podporujeme: **Jedlý kelímek, Můj první diář**

Vážení čtenáři,

právě jste se začeti do už tradičního podzimního vydání našich novin. Jak už je touto dobou dobrým zvykem, nabízíme vám obsáhlou přílohu s texty oceněnými v literární soutěži Máchovou stopou.

Upřímně obdivuji všechny, kteří se v této nelehké době dokáží zasnít a svým myšlenkám a obrazům vtisknout podobu literárního díla. Být spisovatelem je podle mého soudu odvážné povolání. V každém textu se autor tak trochu odhalí, možná přesněji: obnaží. Publikujete-li, dáváte se ostatním vřanc. Musíte být připraveni přijmout nejen pochvalu, ale i kritiku. Musíte být ochotní sdílet s jinými lidmi část svého soukromí. V jistém slova smyslu: stát se součástí veřejného prostoru. A tím pádem za něj nést i spoluzodpovědnost. Což zvláště v těchto dnech vůbec není jednoduché – být si vědom toho, že svým jednáním ovlivňuji i život těch druhých. Ba dokonce: v mnohém ohledu myslet na ty druhé více než na sebe sama.

Napadá mě, že by možná nebylo od věci, kdyby to každý aspoň jednou zkusil sám: napsat dopis nebo třeba jen krátký vzkaz. Komukoli. Když si nemůžeme podat ruku, když se nemůžeme navzájem obejmout, možná to můžeme vyjádřit – takto na dálku – slovy. Věřím tomu, že to jde; že právě proto mají knihy takovou moc – měnit svět. Ne nadarmo se říká: kniha nejlepší přítel člověka; tedy aspoň mezi námi, knihovníky.

Karel František Tománek

Celým číslem vás provázejí obrázky, které nakreslili naši dětská čtenáři na podporu stromu Pohádkovníku.

Noviny Karel Hynek Mácha 3/2020

vydává Příspěvková organizace
Knihovna Karla Hynka Máchy
v Litoměřicích
Mírové nám. 26
412 01 Litoměřice
@: info@knihovnalitomerice.cz
☎: 416 732 453
www.knihovnalitomerice.cz

Editorka: Kateřina Minková
Redakce: Helena Hošková, Kateřina Minková, Karel Tománek
Grafická úprava: Helena Hošková
Foto: archiv knihovny

Tisk Jiří Bartoš — SLON, spol. s r. o.
Ústí nad Labem
ISSN 1803-7313
Evidenční číslo Ministerstva
kultury ČR E 18798

všemi smysly

Města čtou aneb čítárna pod širým nebem

Je to již sedm let, kdy se Knihovna Karla Hynka Máchy poprvé zapojila do kooperativního projektu severočeských měst. Myšlenka uspořádat čtení pod otevřeným nebem nás velice nadchla. Zvláště, když nám Město Litoměřice vyšlo vstříc a mohli jsme využít nádherné prostory v Parku Václava Havla.

A tak jsme rok co rok v posledním prázdninovém týdnu v parku instalovali mobilní regál na knihy, rozmísťovali po trávníku 15 sedacích vaků a houpací sítě. Projekt nabízející relaxaci a četbu ve veřejném prostoru se setkal s velmi kladným ohlasem veřejnosti a akcí navštěvuje stále více návštěvníků. Důležitá a pro nás pozitivní je také spolupráce s kavárnou Fér Kafe, která nám poskytuje zázemí a azyl, a to nejen během vichřic a bouřek. Za to jí patří velký dík. Cílem celého snažení je podpořit čtenářství litoměřických občanů i návštěvníků města bez rozdílu věku a vytvořit v centru příjemný prostor pro kulturu i odpočinek. Této aktivity, která se v letošním roce konala ve dnech 25. – 30. srpna se zúčastnilo na 600 návštěvníků.

Nejvíce aktivit bylo určeno dětem. Divadlo Na klice se představilo humornou pohádkou Co se nese v lese, spisovatelka Ester Stará seznámila malé i velké čtenáře

se svými logopedickými knížkami, starší děti zaujala dílna Jak na bubliny, kde se dozvěděly, jak si poradit v komiksu s textovou částí. O komiksových obrázcích zase přijel vyprávět kreslíř, litoměřický rodák Dan Černý, který pobavil i svými autorovými písněmi. I přes nepříznivé počasí se uskutečnilo vystoupení profesionálního parkouristy, na kterém naše kolegyně Eva Dolejší Štíbrová představila svoji knihu pro mládež.

Ve spolupráci se Spolkem LiPen se uskutečnilo štafetové čtení „Na slyšenou“ a fairtradové dopoledne „Hořká chuť čokolády“ (informace o přímém a spravedlivém obchodu, ochutnávka „férové“ kávy).

Nezapomněli jsme ani na zdraví. O prospěšnosti kvašené zeleniny nás přijela poučit Veronika Hájková a došlo i na jógu s meditační hudbou.

Podvečerní čas v parku pak zpřijemnil koncert Elišky Lüftnerové, kytařového dua Šavlozubý ponožky a Ivana Vrány s Monikou Šonkovou. Koncertem Bary Zmekové jsme společně zakončili prázdniny, Čítárnu pod širým nebem a 20. ročník Filmového festivalu Litoměřice.

A jaké bude léto v roce 2021?
Nechte se překvapit...

Zora Čuchalová

Jak v knihovně přelstili zlého čaroděje

Bylo jaro a byl podzim, za okny vládlo nevlídno a čtenáři museli zůstat zalezlí s knihou u kamen. Nikdo nechodil ani na besedy mudrců a učených mistrů, protože zlý čaroděj Divok se svojí neviditelnou družinou se roztahoval v ulicích a všem naháněl strach.

V jednom domě na malebném náměstí na severozápadě království se sešli písaři, rádci a knihovnice a přemýšleli, jak Divoka přelstít a aspoň trochu toho vědění přinést mezi čtenáře. Z hlav se jim kouřilo, knihovnice kroutily hlavami, rádcové si mnuli brady. Nakonec ale řešení našli. Požádali mudrce a vědmy, aby svoje zkušenosti nadiktovali písaři. Ten je pak zaznamenal na pergamen, který zrovna držíte v ruce.

O tom, jaké jsou šance pro vzdělávání v České republice a jak vypadá školní tréninková farma v Keni se dočtete na str. 5.

Noc literatury slovem i obrazem

Dne 7. října v našem městě proběhla Noc literatury, na kterou jsme čekali od jara. Pro naše město to byl sedmý ročník, celostátně 14. ročník, který organizují Česká centra a EUNIC – sdružení evropských kulturních institutů a ambasad. Přestože jsme měli obavy, že účast veřejnosti nebude letos (z pochopitelných důvodů) příliš vysoká, opak byl pravdou. Na všech třech místech, kde se letošní Noc literatury konala se vystřídal 82 účastníků, a to převážně mladých lidí. Ve Fér Kafe a na dvorku baru Habañero četli členové ochotnických divadel Li-Di a Sex Culomets. V Jezuitské

hvězdárně (Galerii marionet) úryvek přednesl spisovatel a hudebník Jan Burian, který si navíc přivezl svůj fejeton o Portugalsku, kterým rád cestuje a provází. Spolu s ním četla i členka pořádajícího Spolku LiPen paní Lída Černá. Na všech místech panovala dobrá nálada, pohoda a na účastnících byla vidět radost z prožitku čtených knih. Noc literatury se prostě vydařila, poděkování patří všem zúčastněným – interpretům, dobrovolnicím ze Spolku LiPen, Knihovně Karla Hynka Máchy, Fér Kafe, baru Habañero, Svátovu dividlu a za fotky Alešovi Podivínskému.

Milena Kovaříková, Spolek LiPen

foto: Aleš Podivínský

Místní knihovny se rozrůstají

Naše Knihovna Karla Hynka Máchy v Litoměřicích nejen že obsluhuje své převážně litoměřické čtenáře v budově na náměstí, má ale také na starosti celý region. Znamená to, že se stará o všechny malé obecní knihovny na Litoměřicku. Do všech těchto menších knihoven pravidelně zaváží nové knihy a dbá na aktuálnost knižních fondů. Kromě knih se v rámci rozvozů do obecních knihoven přivezou i časopisy, mluvené slovo a stolní hry. Pokud vás zajímá, zda v okolí vašeho bydliště je taková útulná knihovnička, podívejte se na webové stránky www.knihovnalitomerice.cz/knihovny-v-regionu/mistni-knihovny/.

Do této už tak velké skupiny místních knihoven přibýly v letošním roce další dvě. Jedná se o knihovny v Drahobuzi a Trnovanech. Obě knihovny otevřely své dveře návštěvníkům v letošním roce a pustily se s vervou do knihovnické činnosti.

Knihovna v Drahobuzi, zásluhou paní Ladislavy Vokálové, obnovila svoji činnost po 23 letech. Má otevřeno jednou týdně, vždy ve čtvrtek od 16 do 18 hodin. V Trnovanech vznikla knihovna úplně nově a otevírá se každé pondělí od 8 do 18 hodin. Obě knihovny najdete na obecním úřadě.

Těší nás, že jdeme proti celostátnímu proudu, který zaznamenává úbytek malých knihoven. U nás naopak každým rokem nabýváme. Nyní je v regionu už 75 knihoven. A to je v rámci okresů nejvíce.

Eva Krejčí

Drahobuz

Trnovany

Poesie a život

„Umění neilustruje dobu – vyvažuje život, je na druhé straně vah; nahrazuje to, co životu a době chybí.“ Tato slova adresovaná vám (v sedmdesátých letech) mě zaujala. Dokážete vysvětlit, co přesně tím váš otec myslel? Z mého pohledu zrovna jeho obrazy dobu docela dobře ilustrují, ať už se jedná o pocty jednotlivým osobnostem, znázornění krajiny, vyjádření hrůz války, popis prostého života ap.

Ilustrací rozuměl František Doležal pojetí motivu bez osobního zaujetí a nasazení, jako reprodukování přírody bez invence, zjednodušeně řečeno jako pouhé realistické zobrazení, záznam skutečnosti. K citátu, který vás zaujal, připojím další, z roku 1943, který jeho vztah k umění a k vlastní tvorbě vystihuje a který dal název výstavě i monografii, kterou jsem o svém otci napsala. Pohlížel na umění v dialektické jednotě protikladů (nezapomínejme, že patřil k předválečné levicové avantgardě a debutoval jako básník), život umělce je podle něj neodmyslitelně spjat s poezií. Rozumím tomu podobně.

Žili jsme a žijeme ve znamení Poesie, děláme poesii ve znamení Života. Žít samo o sobě ještě neznamená umělecky tvořit, avšak uměleckou tvorbu nelze v žádném případě dělit, odtrhovat od života. Umění je transkripce života. Že tato transkripce abstrahuje od skutečnosti, že ji zhušťuje, dramatizuje, že ji podrobuje své speciální zákonitosti, je mimo diskusi. Umělecká transkripce života nemá ráz obecnosti – má převážně subjektivní ráz.

Žití ve znamení Poesie znamená zduchovnění. ... Umění jest obraz života v zrcadle ducha. Jest světonázorem. Jest výrazem subjektivního vývoje, deroucího se rozpory protikladných hodnot, jejich sepjetím, kolísavou nestatickou – jednotou.

Jak se dostal František Doležal do Litoměřic? Šlo o tak významné zaujetí K. H. Máchou nebo mu učarovala krajina Českého středohoří?

V polovině padesátých let vznikala síť regionálních galerií a budovaly se jejich umělecké sbírky. Otec pracoval v té době ve výtvarném referátu ministerstva kultury a na koncepci regionálních galerií se významně podílel. Přijel také do Litoměřic, jako malíře ho zprvu zaujala rybářská a přístavní čtvrť, mizející při modernizaci železniční trati. Město Litoměřice, spjaté se životem K. H. Máchy a krajina Českého středohoří přivedla Doležala zpět k hlubokému zájmu o básníkovu literární dílo a život. Máchou se začal zabývat již ve třicátých letech za svého působení v Divadle E. F. Buriana. V roce 1960 spolupracoval s litoměřickou galerií a jejím ředitelem dr. Otakarem Votočkem na jubilejních

Jezdili jsme z Prahy na motocyklu se sajdkárou, ve které také vozíval plátna, stojan a barvy, když jel do plenéru do Středohoří „na motiv“.

Máchovských oslavách. Zároveň začal experimentovat s vlastní výtvarnou technikou, kterou nazval dekompozice a jejímž základem byl kvaš na novinovém rastrovaném štočku. Tato umělecká metoda se mu stala inspirací a využíval ji také ke studiím pro rozměrné olejomalby. Během svého

života vytvořil několik desítek takových kvašů a namaloval více než třicet obrazů s máchovskou tematikou.

České středohoří ho již neopustilo. V roce 1960 koupil domek v Hlinné nedaleko Litoměřic, zřídil si tu ateliér. Jeho převážně abstraktní imaginativní obrazy mnohdy odkazují na některý charakteristický tvar této krajiny – obrys hory Sedlo, Radobýl, Hradiště, Holý vrch. Doležal své obrazy maloval zároveň jako osobní deníky, často se v nich krajinné tvary prolínají s prvky lidských, zvláště ženských postav.

Váš otec také rád cestoval, podnikl například plavbu lodí po Středozeemním moři. Jak se mu to v osmdesátých letech podařilo?

Kdybyste se zeptala, jak se mu dařilo (nejen) cestovat v letech sedmdesátých,

Žili jsme a žijeme ve znamení Poesie, děláme poesii ve znamení Života.

odpověď by byla celkem snadná. V roce 1969 vystoupil z KSČ a v roce 1971 byl zbaven funkce vedoucího komisaře (dnes by se řeklo kurátora) Galerie Vincence Kramáře v Praze. Galerii v roce 1964 založil a podařilo se jemu a jeho výstavnímu týmu realizovat řadu vynikajících výstav moderního světového i českého umění. Za normalizace neměl pak příliš možností vystavovat, publikovat, ani cestovat. Věnoval se vlastní tvorbě, uspořádal své literární a umělecké archivy. Na Hlinné pořádal přednášky o umění a později, když se už dostal za hranice, také o svých cestách. Plavba, na kterou jste se ptala, byla zájezdem cestovní kanceláře Čedok, i další návštěvy zvláště Jugoslávie a Itálie podnikal podobným způsobem. Soukromé cesty byly komplikované, bylo třeba žádat o tzv. cestovní doložku k pasu a devizový příslib, na který banka přidělila skrovné finanční prostředky, nedostačující ani na ubytování.

V jeho umění se střídá mnoho stylů, mnoho témat, často uzavřených do ucelených cyklů, učil se u různých mistrů a také sám experimentoval, má i své následovníky?

Studoval soukromě malbu u Antonína Hudečka a grafiku u Františka Tichého. Velmi si vážil tvorby svých přátel, Josefa Šímy a Karla Valtera, také severočeského malíře Bohdana Kopeckého. V cyklu Pocty vzpomenu na scénografa Františka Tröstra, na E. F. Buriana či na básníka Konstantina Biebla, na Pabla Picassa či architekta Le Corbusiera.

Přímé následovníky či žáky neměl a nemá. Na Hlinnou však za ním jezdil nadějný malíř z krajinářského ateliéru pražské výtvarné Akademie Michal Ranný, příležitostně také Petr Šmaha. Na studentské pobyty jezdil jejich spolužák, malíř Jan Grimm, který se později oženil s dcerou malíře Václava Šrůtky, který měl ve vsi také ateliér.

Musím však vzpomenout na další litoměřická přátelství. Hned v počátcích se táta seznámil s redaktorem Stanislavem Hruškou, se kterým vedl v restauraci U Dejmalíků nad sklenkou vína dlouhé debaty o umění. V osmdesátých letech se k nim připojil mladý novinář a výborný fotograf Miroslav Zimmer. Troufám si říct, že se od obou star-

ších přátel – malíře i novináře – leccos přiučil a vyzrál ve významnou osobnost litoměřického kulturního života.

Obrazy F. Doležala barvami zrovna nehyří, jaký byl jako člověk? Melancholický a zádumčivý?

Doležalovy obrazy se právem řadí do proudu české imaginativní malby. Užíval spíše tlumených tónů, měkce promalovaných hmot, proti kterým nasadil ostřejší barevný kontrast. Máchovské obrazy jsou naplněny černí „temné noci“, růžovou či šedou, pozdější díla jsou více probarvená a symbolická. Vše na obraze mělo své místo včetně podpisu, který byl součástí celkové kompozice. Takový byl i otec – uměřený, přemýšlivý, náročný ke své práci, k sobě, k nejbližším přátelům. Měl smysl pro humor, dobře zpíval, miloval divadlo a hudbu (vážnou či jazzovou), psal literárně cenné i srdečné dopisy, uměl naslouchat i poradit. V citech něžný i prudký, láska a obdiv k ženě byly úběžníkem jeho práce.

Bydlíte na Hlinné ve stejném domě jako žil váš otec? Užíváte nějak jeho ateliér?

S ateliérem na Hlinné jsem spojena od útlého dětství, trávila jsem tu s tátou mnoho času. Jezdili jsme z Prahy na motocyklu se sajdkárou, ve které také vozíval plátna, stojan a barvy, když jel do plenéru do Středohoří „na motiv“. Moji synové tu vyrůstali, většinu volného času jsme tu pobývali všichni a měli možnost přihlížet

V citech něžný i prudký, láska a obdiv k ženě byly úběžníkem jeho práce.

vzniku obrazů. František Doležal tu našel druhý domov, stejně tak já s mým mužem Josefem. Už sedm let žijeme na Hlinné trvale. Ateliér ve své původní podobě již neexistuje, ale duchem je stále přítomen – zabýváme se výtvarničením, publicistikou, sazbou a knižní grafikou. Vydáváme v malých nákladech knížky, především filosofickou esejistiku, úvahy o umění či literatuře.

Účastníte se kulturního a uměleckého života v obci?

Na Hlinné působí řadu let spolek Středohoř, založil ho sochař Libor Pisklák, který tu má ateliér. Podařilo se založit několik pěkných venkovských tradic – velikonoční a vánoční jarmark, čarodejnice, dožínky, adventní koncerty, štědrovečerní setkávání. Hlinná přitahuje umělce – kromě již dříve zmíněných jsou tu ještě malířky a ilustrátorky Václava Šrůtková, její dcera Anička a malířka Ivana Grimmová. Mým a Josefovým snad největším přispěním do kulturního života Hlinné je trvalá výstava v předsáli hospody, která se věnuje historii obce. Za pomoci několika „spolkařů“ jsme soustředili spoustu archivního materiálu a historických fotografií, které jsme naskenovali. Výstavu jsme graficky i textově zpracovali a na její realizaci jsme získali grant od Ústecké komunitní nadace. Ještě bych ráda aktivně přispěla k obnově válečného pomníku u nás na návsi.

Našla jsem na internetu, že jste tamní knihovnicí. Co čtete nejraději? A jaké knihy měl rád váš otec?

Internet není vždy spolehlivým informátorem. Na obecním úřadě jsem sice založila knihovnu, ale knížky nepůjčovala. Jsem vzděláním historička umění a odborná knihovnice, zabývám se dějinami umění dvacátého století a literární historií,

zvláště samizdatovou literaturou, se kterou mám dlouholetou osobní zkušenost. S otcem jsme hodně četli moderní francouzskou a italskou literaturu, A. Moravii, M. Pagnola, G. Bernanose, ale také třeba H. Balzaca či V. Huga. Z české literatury mne zaujal třeba Jan Čep, Miloš Doležal, Petr Payne Pazdera, Roman Szpuk, z poezie Jiří Kolář, Ivan Wernisch, z mladších Vít Janota. Z kunsthistorické literatury mám ráda texty Josefa Kroutvora či Jaromíra Zeminy. Sáhnu pro potěšení i po detektivkách, nejen pro napínavý příběh – Simenona pro popis Paříže nebo Chandlera pro postavu Phila Marlowa. Můj čtenářský účet v litoměřické knihovně by o mě leccos prozradil.

Děkuji za rozhovor,
Kateřina Minková

foto: Jan Majcher

Jarmila Štogrová Doležalová,
dcera malíře, kurátora a publicisty
Františka Doležala, autorka monografie.

Shinebean, o.p.s.

Litoměřická organizace, která se v České republice věnuje tématům rozvojového vzdělávání na školách a tématu globální odpovědnosti. Od roku 2006 působí v africké Keni, kde podporuje ekonomickou soběstačnost obyvatel a ve spolupráci s tamními školami působí v oblasti vzdělávání dětí. Její snahou je podpora inovativních metod v podnikání a zemědělství, podpora pěstování tradičních afrických plodin, podpora respektu k vlastní kultuře a potírání předsudků a stereotypů.

Učíme farmařit vesničany

Zakládáme tréninkové farmy na školách, kde se děti i jejich rodiče prakticky učí jak si ekologicky vypěstovat vlastní potraviny. Znalost pěstování klíčových plodin je důležitá, obzvláště v současné době, kdy se nedá spoléhat na dovoz jídla. V západní Keni se lidé tradičně živili rybolovem nebo pastevectvím. Pěstování rostlin tu proto chybí. Rodiny ale často vlastní kousek půdy. Ceny potravin se neúnosně zvyšují. I proto roste zájem o pěstování ovoce a zeleniny.

Na farmách v základních školách Ndere, Barchando a Lolwe děti pěstují ovoce, zeleninu, luštěniny nebo koření. Co vypěstují, využije školní kuchyně, část si žáci odnesou domů nebo prodají.

Abychom mohli nabídnout ucelený komplex služeb více školám a komunitám, vybudujeme vlastní ukázkovou tréninkovou farmu. Ta bude fungovat nezávisle na dění ve školách. Aby tato farma vznikla sháníme na ni 360 000 Kč. Polovinu se nám již podařilo dát dohromady. I vy můžete pomoci zasláním příspěvku na účet: 2107333074/2700. Děkuje.

3 školní farmy
více než 250 žáků
32 dětí založilo vlastní domácí zahradu

Férový obchod s keňskými výrobci

Vážíme si práce keňských řemeslníků a řemeslnic. Výrobky, které pro vás nakupujeme a dovážíme do České republiky, jsou zpracovávány z lokálních materiálů na základě afrických výrobních tradic. Při jejich nákupu platíme férovou cenu vycházející z místních podmínek. S družstvy pracujeme dlouhodobě a snažíme se je podporovat a rozvíjet i v jiných oblastech. Například jsme podpořili komunitní chov kuřat v Tabace nebo trénink finanční udržitelnosti.

spolupracujeme se čtyřmi týmy výrobců
zadááme práci 30ti řemeslníkům
koupili jsme více než 35 000 ks zboží

Otevíráme vzdělání vesnickým dětem

Projekt Otevřená škola zpřístupňuje vzdělání pro vesnické děti. Díky našim spolupracovníkům v Keni, kteří aktivně působí v mnoha komunitách, víme o dětech, které ztratily jednoho nebo oba rodiče a velmi těžko shánějí prostředky na zaplacení svého vzdělávání. Na základě jednorázového daru, dětem přispíváme na koupi kozy a uniformy. Uniforma je nezbytnou výbavou keňského školáka. Z prodeje kůzlat jsou děti schopny hradit školné. Děti v tomto programu jsou také pod mentoringem našich keňských kolegů a v případě potřeby s nimi individuálně řešíme i jiné problémy.

podpořili jsme 78 dětí

Podpora místní školy

V rámci českého sponzorství pořizujeme učebnice, výtvarné či sportovní potřeby a další pomůcky. Kromě toho pomáháme školám s technickým vybavením.

vybetonování podlahy ve školách
Nyalunya a BJB Kibera
knihy a nábytek pro školy Kawili,
Nyalunya, Barchando
8 kovových dveří do tříd ve škole Ndere
WC pro školy Nyalunya a BJB Kibera

nádrž na vodu pro školy Kawili
a Barchando
elektrifikace třídy v Kawili
instalace solárních panelů ve škole
Wambasa
internetové připojení ve škole Ndere

Pomáhejte s námi

Vážíme si lidí, kteří nám věří a podporují naše projekty v Keni i České republice. Všechny finanční i věcné dary využíváme efektivně a transparentně. Pomoci můžete tím, že koupíte motyky, osivo či ovocný strom. Nebo se staňte pravidelným dárcem a podporujte vybraného žáka ve studiu. Možností je mnoho. Vybrat si můžete na www.shinebean.org.

Renata Rokůsková
ředitelka Shinebean, o.p.s.

Ke knize kávu bez hořkosti

Udělejte z pití kávy vyjimečný zážitek a podpořte ty, kteří ji pěstují, zpracovávají a praží.

Koupili jsme pro vás kávovar s keramickým mlýnkem. Kávu můžete ochutnat na naučném oddělení.

Šance pro vzdělávání

Jak jste se cítili ve škole? Jak odpovídalo dostupné vzdělávání vašim potřebám a jak vyhovuje vašim dětem dnes? Odpovědi na tyto otázky jsme si zodpověděli i my, iniciátoři výzvy a autoři otevřeného dopisu Šance pro vzdělávání.

Byli jsme dětmi, jsme rodiči, někteří z nás jsou učitelé či zřizovatelé škol a ředitelé. Přejeme si změnit legislativu tak, aby byly naplněny potřeby všech aktérů ve vzdělávání. Rádi bychom otevřeli veřejnou diskusi o řešeních, která toto přání umožní naplnit. Sepsali jsme proto otevřený dopis členům vlády, poslancům a senátorům. Dopis obsahuje mimo jiné i konkrétní návrhy řešení. Naším dalším přáním je otevření možností vzdělávání v ČR.

Dosud bylo sepsáno několik strategických vládních dokumentů o tom, jak by se mohlo vzdělávání v České republice proměnit. Například Strategie 2020 a následně Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, která byla nedávno schválena vládou ČR. Na jejím podkladě by měla být definovaná opatření, jež se v příštích měsících stanou součástí novely Školského zákona a určí, jak bude vypadat České vzdělávací prostředí.

Děti mají k dispozici modernější budovy, pomůcky. Co se však za posledních sto let uvnitř škol skutečně proměnilo? Neměnný zůstává jednotný povinný obsah vzdělávání (Rámcový vzdělávací program

a nezměnila se ani povinnost docházky do škol, jako jediný legitimní způsob vzdělávání, přestože ve světě existují rozmanité vzdělávací příležitosti.

Jako příklad si můžeme uvést sebeřízené vzdělávání. Sebeřízení můžeme chápat jako zásadní kompetenci, kterou si lidé osvojují, aby byli v životě samostatní a soběstační a dokázali, společně s ostatními, efektivně řídit své životy. Sebeřízené vzdělávání vychází ze soudobých poznatků neurověd a psychologie o mozku, vnitřní motivaci, o procesu učení. Je proto postaveno na konceptu „learning by doing“, tedy učení se praxí. Lidé se učí sebeřízení v jakémkoli věku. Je to volná hra založená na zájmech těch, kteří se učí, a na jejich unikátních talentech. To, co tento způsob vzdělávání zásadně odlišuje od soudobých vzdělávacích systémů, od povinné školní docházky, je důvěra v proces učení a dobrovolnost. Pokud mladým lidem vzdělávání dává smysl, učí se dobrovolně. A smysl jim dává tehdy, umožňuje-li jim naplňování jejich potřeb. Nikoli v budoucnu, ale teď a tady, když se vzdělávají. Zjednodušeně, proces učení je sám o sobě naplňující, pokud dává smysl tomu, kdo se učí. Svět je připravené prostředí pro učení. Stačí ho dětem nabídnout a sdílet s nimi své znalosti a zkušenosti. Otevřená komunikace s lidmi různého věku je obohacující. Svět nabízí mnoho možností, pokud k němu mají děti volný přístup.

Aby byl svět vzdělávání takový, vyžaduje

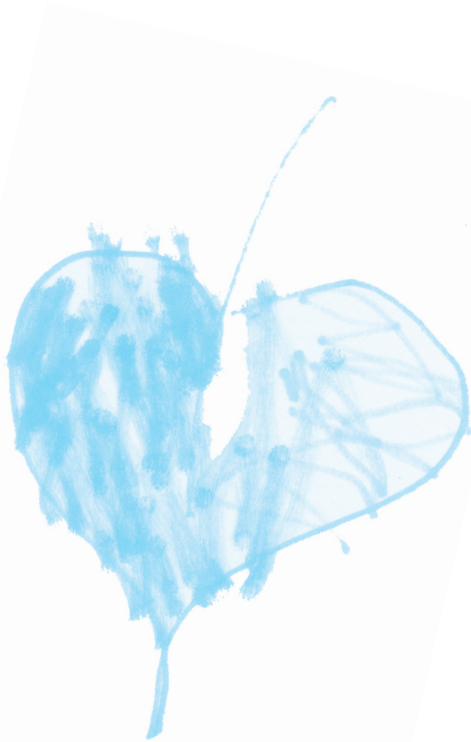
to od nás všech, abychom zásadně přehodnotili naše východiska pro přístup k dětem. Změna paradigmatu v oblasti vzdělávání znamená důvěru dětem. Důvěru ve schopnost dětí učit se a naučit se vše potřebné pro jejich životy. Je to tak snadné a zároveň to nejtěžší, protože nutným předpokladem je sebedůvěra a sebezpřijetí dospělých. Jenže my jsme byli od dětství učeni tomu, že nám nemůže být důvěřováno, jak říkal John Holt, autor mnoha publikací o vzdělávání.

Představte si bránu do světa, v němž se lidé učí prostřednictvím volné hry. Z vnitřní motivace, na základě vlastních zkušeností si volí osobní vzdělávací cesty. Je to svět, kde je učení samo o sobě naplňující. Existují tu rozmanité vzdělávací příležitosti a vzdělávání. Hra i práce tady mají stejný význam. Nedůvěra vyjádřená dětem tím, jak jsou vzdělávány, je zámek na této bráně.

Naštěstí máme všichni v rukou klíče.

Michaela Řeřichová,
matka, podporuje děti, mladé lidi a organizace v sebeřízení, spoluzakladatelka Aliance pro sebeřízené vzdělávání

„Zatím především nevíme, jaký by mohl být svět, kdyby děti vyrostly, aniž by byly vystaveny ponižení, kdyby je dospělí respektovali a brali je vážně jako lidi.“
Alice Miller

Máchovou stopou 2020

Slovo úvodem

Hlavní otázkou, kterou jsme řešili na jaře tohoto roku, bylo, zda je vůbec možné v atmosféře koronavirové nejistoty letošní ročník Máchovy stopy vyhlásit, uskutečnit, vyhodnotit a uzavřít. Školy byly zavřené, knihovna zavřená, pohyb omezen, kulturní život ustal. Nikdo netušil, na jak dlouho a co se bude dít. Přesto jsme se rozhodli vsadit na myšlenku, že možná právě psaní bude jednou z možností, jak se realizovat. A výsledek? Překvapil nás! Sešlo se nakonec více literárních pokusů než v roce minulém...

Trocha statistiky. V kategorii žáků a studentů 14 prací, v kategorii dospělých dokonce 38! Rozptýl široký – soutěž obeslali autoři od Chebu po Český Těšín, od Tanvaldu po Náměšť nad Oslavou. I žánrové spektrum bylo bohaté – od úvah o smyslu života, přes autobiografické vzpomínky a popisné texty po dramatická vyprávění, fantastické příběhy, detektivky či humorné historky. Jedno musely mít práce společné – pointu! Výrazný závěr, překvapivé, nečekané, neotřelé finále. Bylo opravdu vzrušující netušit do poslední

věty, jaký konec si mnozí z autorů připravili. Zadání splnila absolutní většina soutěžících. Jen dvě práce z celkového objemu byly vyřazeny kvůli nedodržení dalších kritérií, totiž prozaického zpracování a rozsahu maximálně tří stran.

Porota si vyměňovala názory několik dní než dospěla ke konečnému verdiktu. Často stála před otázkou, zda dát přednost lehkosti a svižnosti vypravování, nebo spíše potlačené dějovosti a poetickému náboji; zda se k tématu hodí spíše vtip a dobrý nápad, nebo úvaha a meditace. Výsledek

našeho rozhodování můžete posoudit sami. Vítězné práce v jednotlivých kategoriích uvádíme v plném znění, texty autorů na 2. a 3. místě v úryvcích.

Petr Bašus

Porota

foto: archiv autora

Mgr. Petr Bašus (*1966), administrátor a porotce soutěže. Středoškolský učitel (Gymnázium Josefa Jungmanna Litoměřice) se zájmem o literaturu, divadlo, historii a památky. Organizátor veřejných besed a debatních soutěží.

foto: Ondřej Lipár

Mgr. Radek Fridrich (*1968) je český básník, publicista, překladatel a pedagog. Nyní učí na Střední zdravotnické škole v Děčíně a externě na katedře bohemistiky PF UJEP. Příležitostně se věnuje výtvarnému umění.

foto: Lucie Levá

PhDr. Adam Krupička, Ph.D. (*1986), pedagog, literární historik a spisovatel. Jako lektor tvůrčího psaní působí od roku 2014 (na Univerzitě J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, pro Severočeskou vědeckou knihovnu, Dům umění Ústí nad Labem ad.).

pointa

Slavnostní vyhodnocení 12. ročníku literární soutěže Máchovou stopou se mělo uskutečnit v den vydání těchto novin, v sobotu 14. listopadu 2020 v Knihovně Karla Hynka Máchy v Litoměřicích. Z důvodů protiepidemiologických opatření však muselo být zrušeno. Laureáti soutěže tak obdrží diplomy a věcné ceny poštou.

Jednou z cen pro vítěze (ale i další vytipované autory) bude kurz tvůrčího psaní, který povedou zkušení lektori tvůrčího psaní a zároveň porotci soutěže, PhDr. Adam Krupička, Ph.D. a Mgr. Radek Fridrich. Účastníci budou pracovat ve dvou skupinách, dopoledne s jedním, odpoledne se druhým lektorem. V průběhu kurzu proběhne tradiční rozborový seminář, v jehož rámci dostanou autoři zpětnou vazbu ke svým soutěžním pracím. Tento kurz proběhne v náhradním (jarním) termínu. Pozvaní účastníci budou včas o termínu informováni.

Petr Bašus

Výsledky kategorie Žáci a studenti

/ v kategorii soutěžilo 14 autorů

- 1. Alena Bruthansová (Praha)
- 2. Tereza Hellerová (Březno u Mladé Boleslavi)
- 3. Barbora Brabcová (Žatec)

Alena Bruthansová

Je mi 17 let a studuji sedmý ročník na gymnáziu Přírodní škola v Praze. Mám ráda život. Příběhy, které píše. Užívám ho plnými doušky a každý den víc a víc poznávám prostřednictvím hor, knih, filmů, sportu, blízkých, smíchu a pláče.

Tereza Hellerová

Na svět jsem vykoukla v roce 2003 v Mladé Boleslavi. V tomto městě také už tři roky studuji na Gymnáziu Dr. Josefa Pekaře. Nejsem si sice zcela jistá, co ze mě jednou bude, ale mým snem je pracovat s knihami. A asi jako mnoho knihomolů mám na prvním místě v seznamu přání vydat vlastní knihu. Jak je patrné, mým největším koníčkem je četba. Ráda pracuji se slovem a příběhem v mluvené či psané formě, a proto rozvíjím svou kreativitu i ve školním dramatickém kroužku. Dále také poslouchám hudbu, hraju na klarinet, maluji, tancuji a amatérsky provádím cosi, čemu se běžně říká tenis.

Barbora Brabcová

Narodila jsem se roku 2004 v Žatci, kde v současné době i bydlím a studuji na gymnáziu. V budoucnu bych se chtěla věnovat českému jazyku a literatuře. Zajímám se také o historii, ráda cestuji a jezdím na kole nebo bruslím.

Útrapy stáří / Alena Bruthansová

Byl letní večer. Paní Olbrachtová domyla poslední kusy nádobí a chystala se ke spánku. Víčka se jí po dlouhém dni klížila více než obvykle a blede vrásčité tváře nabraly barvy pivoňek. Kolem jedenácté se stará paní konečně uchýlila ke spánku. Velmi obezřetně se posadila na bok staré manželské postele. Zula papuče a chystala se natáhnout budík, když náhle ztuhla v pohybu.

Opuchlé oči se upíraly k jedinému bodu, baculatému ukazováčku na levé ruce. Ticho prořízl ledový výkřik, za který si vzápětí žena nahlas vyhubovala. Brilantový prsten byl pryč. Aniž by si to kdy nahlas přiznala, v hloubi duše byla ráda. Konečně se v jejím zaměnitelném životě začalo dít něco neobvyklého. V jejím nitru zaplála zvědavost.

Paní Olbrachtová se plná mladistvé síly vyšvihla z postele a rázovala umanutě po pokoji. Přemýšlení ji zaměstnalo natolik, že úplně zapomněla na bolestivé revma. Řešit krádež prstenu na policii zavrhla hned v počátku. Než by s nimi v Heřmanově ulici vyplnila všechna lejstra, zloděj by si dávno hověl někde na Havaji. Po delším přemýšlení vyloučila i soukromého detektiva. Přece jen jí bylo milejší zaplacení základních životních potřeb a úspory nebyly valné.

Nezbývalo tedy než pátrání vzít zcela do svých rukou. Zalovila v paměti po všech potenciálně rizikových místech, které ten den navštívila - park, galanterie, drogerie, večerka... V hlavě si promítala podezřelé tváře, které se ve dne vydávaly za slušné občany. Pod rouškou noci sejmuly masky a prodávaly nakradené brillanty. Už se téměř viděla na titulních stranách všech existujících tiskovin. Neváhala ani polemizovat nad možnou souvislostí jejího případu se srpnovým vloupáním do zlatnictví v Pařížské.

Chtě nechtě si však musela přiznat, že její pátrání má trhliny. Zcela ostře si vybavila prsten ozářený jasným červencovým sluncem v parku, ponořený ve zlevněných kartáčcích na zuby, zaseklý mezi přepravkou melounů a červených cibulí... Tenhle případ byl zapeklitější, než si myslela. Možná proti ní konečně stál rovnocenný soupeř. Tok mírně zklamanych myšlenek přerušilo hlasité chrápání. Stará paní zhluboka oddychovala.

S nohama visícíma bezvládně dolů se společně s pátráním přesunula do říše snů. Kočka Lora jí je láskyplně olízala a vydala se na pravidelný noční lov po pražském bytě. Právě se snažila prolézt kolem odkapávače, když jí náhle pod tlapkou něco tlumeně zacinkalo. Lora se hbitě otočila a vytáhla zapadlý, legračně blyštivý předmět. Když ji objev omrzela, uchopila ho do tlamičky a vystrčila z pootevřeného okna. Jeho cinkání bylo slyšet ještě dlouho potom.

Tucet růží / Tereza Hellerová (úryvek)

Michael dorazil na místo, ale neměl odvahu k ní jít. Ještě ne. V rukou nervózně svíral kytici, kterou předešlý den objednal v květinářství. Myslel si, že to bude snadné jako vždy, že za ní – za svou Lucy – přijde, pozdraví, prohodí nějaké to milé slůvko a řekne jí, co má na srdci. Ovšem dnešek nebyl jako jiné dny. Dnešek byl výjimečný. Dnešek byl ten den, kdy to konečně udělá...

Zhluboka se nadechl, prsty nahmatal předmět v náprsní kapse, aby se ujistil, že tam skutečně je, puget schoval za zády a vydal se k Lucy. Jakmile k ní došel, nervózní výraz se změnil v široký úsměv.

Konečky prstů ji lehce pohlادil po krásné tváři, kterou každou noc vídal ve snech, a něžně řekl: „Ahoj, Lucy.“ Na chvíli se odmlčel. „Dnes mě, prosím, jen mlčky vyslechni. Mám něco, co ti musím říct, a kdybys mě přerušila, nevím, jestli bych zvládl pokračovat.“ Zpoza zad vytáhl kytici. „Přinesl jsem ti tucet růží. Každá má nějaký význam a já ti chci všech dvanáct dnes říct.“

Michael si sedl na nakrátko posekanou trávu a kytici si položil do klína. Rozvázal provázek, který růže držel pohromadě, a jednu vzal do ruky. „Tahle je za to, že ti před čtyřmi lety uletěl na tom roztomilém náměstíčku ve Florencii tvůj oblíbený klobouk a tys ho chtěla chytit za každou cenu, a tak jsi ho pronásledovala až k fontáně, do které si zahučela a stáhla jsi s sebou i mě. A díky tomu jsem poznal tu nejúžasnější ženu na světě.“ Při té vzpomínce se zasmál. Položil růži do trávy před sebe a vzal další.

„Tahle je jako omluva za to, že jsem na naše první rande zapomněl rezervovat stůl a museli jsme se navečeřet u stánku s Lampredotto.“ Položil růži vedle první...

Zmizení nebožtíka / Barbora Brabcová (úryvek)

Zatímco Boris kráčel ulicí, hrálo ho u srdce pomyšlení, že se brzy setká se svou ženou. Na druhou stranu ho však jedna věc s tím spojená trápila: neměl u sebe žádné peníze, za něž by jí mohl koupit její milované gerbery. Tak moc si kvůli tomu zoufal, že ve chvíli, kdy spatřil na zemi vyskládané macešky, neváhal a jedny si vzal. Že by za ně měl zaplatit, ho ani nenapadlo. Zato květinářku, která jeho počínání zpozorovala, to napadlo okamžitě. Ale než se dostala z obchodu, byl už pachatel příliš daleko. Tak aspoň ze zadní kapsy džinsů vytáhla telefon, vyfotila si Borisovy obnažené pülky a zavolala na policii.

Straussův telefon se zničehonic rozdrnčí.

„Ano?“ začne, když hovor přijme.

„Pohřební ústav Zubatá a syn?“ ozve se ženský chraplavý hlas. „Tady Horová, nemocnice.“

„Potřebujete něco?“

„Ano, vrátit živého pacienta a odvézt mrtvolu.“

Strauss vytřeští oči. Nezmůže se ani na slovo.

„Haló?“ připomene se paní Horová.

„A-ano, pokusíme se,“ vykoktá Strauss a radši rychle zavěsí.

„Máme práci?“ zeptá se klidně kolega.

„Patočka, průser,“ vyjde z funebráka.

„Co?“

„Ta mrtvola nebyla mrtvá, vzali jsme blbýho člověka. Chtěj ho zpátky.“

„Tak ať si ho vezmou.“

„Ale my ho nemáme.“

„Straussi, poslouchej mě. My vozíme mrtvolu. Jenom mrtvolu. Žádný živý. Jasný?“...

Výsledky kategorie

Dospělí

/ v kategorii soutěžilo 38 autorů

- Zdeněk Hledač** (Ostrava)
- Petr Polach** (Bučovice)
- Helena Trčková** (Praha)

Zdeněk Hledač

Bezdůvodný optimista mírně zasmušilé povahy, milovník kaváren a cukráren. Člen Literárního klubu Petra Bezruče, kolektivního člena Obce spisovatelů ČR, z.o. se sídlem ve Frýdku-Místku. Píše poezii, písňové texty, fejetony, svůj blog. Účastník (a oceněný!) mnoha literárních soutěží...

Petr Polach

Píše zejména fejetony a humoristické povídky. Svě přátele zásobuje novoročními výběry ve svém OFF – LINE blogu JukeBox, který se brzy chystá spustit on-line. Některé jeho povídky brzy vyjdou knižně ve sborníku DEKAMERON 2020. Mezi jeho koníčky patří kromě psaní zejména včelařství a jeho povolání. Jako projektant navrhuje domy a jejich dispozice, a tak plní lidem jejich sny o bydlení. Sám je totiž také snílek.

Helena Trčková

Narodila se v roce 1987 v Praze. Vystudovala hispanistiku a latinskoamerická studia na Univerzitě Karlově a dnes působí jako učitelka španělštiny na základní škole. Literárně tvořit se pokouší už od dětství, kdy její povídky mnohdy vyděsily i učitelku literatury. V té době byla přesvědčená o tom, že za konečnou stanicí metra existuje jiný svět a taky o tom psala. Není se proto čemu divit, že ji později učaroval magický realismus. Dnes se drží více při zemi – má svůj blog a píše reportáže ze svých cest. Stále se ale řídí pravidlem, že papír snese (skoro)vše.

Zdeněk Hledač

Tyhle prázdniny jsem si cvičil už druhou kavku. Tu první, sotva se trochu naučila litat, mi uklovaly slepice, když se jim motala na dvoře u žrádla a nedala si pozor. Ne že bych úplně brečel, ale skoro jo. Krávy blbě!

„Slepice jsou ludry,“ řekla mi k tomu maminka. „Stačí, když jedna klovne tak, že se dostane na maso a už se slítnou všechny. Měl jsi ji ještě zavírat.“

Mladé kavky jsme drželi na dvoře v králíkárně a krmili je kuličkami z rohlíku a mlíka a žízalami a červy a vším možným. Zvykly si rychle, vyřvávaly pak na nás káááá, kdykoliv se otevřela branka na dvůr a vyžadovaly žrádlo, hlazení, lidskou přítomnost.

Tuhle druhou jsem cvičil na začátku prázdnin, byla z těch pozdějších, učil jsem ji nalétávat na ruku ze země, šlo jí to dost dobře. Motali se kolem toho kluci z Kolonky, soused Vaca i Vilda z vojenského dvojdomku i frajer Imra s tou pitomou žiletkou na krku, co ji pořád honil v hubě, ač jsme všichni dobře věděli, že je od kolotočů a vůbec neřeže. Já bych byl však nejraději, kdyby se objevila Ivana Kohútová, kterou jsem dost miloval a které bych rád ukázal, jak mě kavka umí poslouchat. No, ale místo ní se objevil Justýn.

Justýn neměl v pořádku kebuli. Dojžděl do zvláštní školy, fofrškola se jí říkalo, do Mikulova. Pořád se nám snažil vyprávět vtipy v marné snaze získat nějakou popularitu, ale nikdy žádný neřekl pořádně, asi proto, že je sám nechápal a jen se rád smál.

„Víte, co se stane, když se zkříží ježek s užovkou? Drát,“ zkoušel to už zase.

„Ostnatý drát, vole,“ opravil ho někdo z kluků. Vtip starý a navíc Justou opět zmršený.

„Tak... tak přišel zajíc do obchodu pro mrkev,“ zkoušel koktavě své štěstí, „a... neměli!“ Na to už nešlo říct vůbec nic. S Justýnem jsme si hráli neradi. Byl příliš veliký, neohrabaný a jako by neměl žádný cit.

Když s námi hrál fotbal, šlo o krk, tedy o zlomenou haksnu. Kopal kolem sebe jak splašený kůň, sám fyzicky nezničitelný. Jednou jsme ho vzali do hry na indiány, ale málem mě skalpoval tomahavkem vyrobeným z víka plechovky od okurek. Pořád chtěl naučit, jak se taková sekerka dělá, tak jsme mu to ukázali. Naše chyba, snažit se něco vysvětlit Justýnovi... A já dodnes nezapomenu, jak po mně tomahavk opravdu hodil, z dálky sice, ale pěkně prudce. Indiánská sekerka ve vzduchu rotovala, plechové ostří se blýskalo ve slunci a já nevěřicně zíral, že ji po mně fakt mrsknul a já skoro nestihl uhnout, bylo to jen o chlup.

„Blbe, hážeme jako!“ řval jsem pak na něj, ale on se smál, protože se mu ta hra moc líbila.

„Řeknu vám další vtip,“ znovu se pokoušel získat pozornost. „Vlastně je to hádanka. Jsou to pastelky zapané v zemi.“ A smál se a bylo mu jedno, že převracíme oči a otáčíme se k němu zády a vůbec nás nezajímá.

„Ještě znám vtip, jak dva šneci...“

Nejraději bych mu jednu fláknul, ale byl moc veliký. Ivana pořád nešla a kavka už byla stejně utahaná, tak jsem to zabalil.

„Tuhle nám neuklovou, že?“ zeptal se brácha na dvoře.

„Ne, budeme ji zavírat, dokud nedostane rozum,“ pronesl jsem rozhodně.

„Zase říká vtipy?“

„Zkouší říkat vtipy. Je to magor.“

„Kdo je magor, Justýn?“ zaslechla nás maminka. „Pojďte už k obědu. Zavřeli jste kavku?“

„Jo,“ houkl jsem.

pokračování na str. 9

Penzion pro slepce / Petr Polach (úryvek)

Také máte rádi nedělní rána? Rána, kdy uši nefackuje jekot budíku, protože nemusíte vstávat do práce? Kdy si vstanete jen tak, že už vás to v posteli prostě nebaví. Hlavně taky co by, když je v ní člověk sám, že?

Nedělní rána bývají díky absenci stresu taková krásně zpomalená, stejně jako bývám každé ráno já. Abych se nastartoval, provádím svůj nedělní rituál. Jako mají Japonci svůj čajový obřad, já mám obřad kávový. Když mi vůně kávy provoní kuchyni, zasednu ke stolu a otevřu noviny.

Šestnáct hektarů má nový domov důchodců pro slepce, čtu v novinách jakýsi článek o penzionu, který prý funguje ve francouzském městečku Coussac – Bonneval. Velkorysý pozemek, pomyslel jsem si, asi vzhledem k tomu, že je to areál určený právě pro slepce. Kdyby byl ten pozemek maličký, naráželi by do sebe navzájem a zřejmě by nikdo nechtěl žít v sousedství. Dokážete si představit ten rachot, jak by se rozléhalo ono nechtěné šermování bílých hůlek? Velký pozemek je pro slepce samozřejmostí. Dobře to ti Frantičí vymysleli!

Co tam píší dál? „Zařízení jim má zajistit delší život, jinak jsou posílány nejpozději po roce a půl na jatka.“

Cože? ...

Prázdná nádrž / Helena Trčková (úryvek)

Říkala mu to snad miliónkrát. Za těch pár korun přece nestojí riziko, že zůstanou někde viset. Ale ne, on si jel svou. Už z principu nedá těm vydřiduchům vydělat. Jasně. Pavla si povzdychla a přitáhla si kolena o něco blíž k tělu. Dálnice byla čím dál rozpálenější a stín od jejich auta se zkracoval, takže nártý se jí pomalu začínaly pálit. Nevěděla, co jí štvalo víc. Jestli to, že měla zase pravdu, anebo fakt, že trčí někde na německý dálnici uprostřed července.

Ještě před necelou hodinou přitom Pavla seděla na sedačce spolujezdce a láskyplně hladila Adama po noze. Ani jí nevadilo, že dovolená končí. U moře, nebo v Praze, hlavně, že jsou spolu. Pak ale Adam začal zpomalovat. Už zase, pomyslela si Pavla a zeptala se ho, jaký mají dojezd. „Na litr přesně k pumpě za hranicemi,“ odpověděl Adam s neskrývanou pýchou v hlase.

Přestože se Pavla pokusila něco namítat, narazila pouze na nedobytnou hradbu Adamovy sebejistoty. Nakonec to vzdala. Se slovy „dělej, jak myslíš“ jen upřeně sledovala pumpu, kterou zrovna míjeli. Kdyby se Adam na svoji partnerku v ten moment podíval pořádně, možná by si všimnul zvláštního výrazu v jejím obličejí. Ale stejně by asi nedokázal identifikovat, že podobně se dívá člověk, který právě promarnil příležitost napít se jediného pramene uprostřed pouště, a zachránit si tak život. Adam zůstal neoblomný. Jen stiskl volant o něco pevněji, aby se ujistil, že má věci naprosto pod kontrolu. „Euro čtyřicet za litr, to určitě. Zdírači!“

Pavla ještě stále seděla opřená o auto v odstavném pruhu, když ji slunce začalo pálit do obličejce. „Kruci, kde je?“ Podívala se na hodinky. Zjistila, že uběhla teprve půl hodina od chvíle, co se Adam vydal stopovat s prázdným kanystrem. Nechtěla se s ním hádat, řekla mu toho už dost. Teď ji to mrzelo. Jen co se vrátí, tak se s ním usmíří a vše bude zase v pořádku. Klidná ale Pavla nebyla. Horký vzduch se jí vlnil před očima a ona se nemohla zbavit pocitu, že kolem ní vytváří jakousi nehmatatelnou bariéru. ...

pokračování ze str. 8

Na stole voněl plný pekáč masa, vepřové a několik pečených holoubat. Holoubátka jsem měl rád. „Justýn je víc chudák než magor,“ řekla maminka a nandávala nám na talíře. Tatínek nebyl doma, hrál muziku. „Mami, on se pořád pokouší říkat nějaké vtipy, ale nic dobře nedokončí, je úplně blbý!“ troufl jsem si polemizovat. Před tatínkem bych si netroufl. Před tatínkem by ani maminka tohle téma nenačala. „Nelíbí se mi, že tak o něm mluvíte,“ řekla znovu, mírně, ale rozhodně. „Není zlý, jen nechápe pointu. Být trochu hloupý není špatnost. Špatné je být na někoho zlý.“ „Ale je blbý, hodil po mně tomahavk!“ bránil jsem se. Bylo mi dvanáct pryč a začínal jsem se bit za své názory i s dospělými. „Blbec bez pointy,“ přisadil si posměšně brácha. Maminka se zarazila, ale pak jen vzdychla. Obíral jsem holoubátko, kostičku po kostičce, nějak jsem přestal spěchat. Ivana nepřišla... „Už lítá?“ změnila maminka téma. „Ne, ale do týdne bude.“ „Tak ji nenechávej bez dozoru,“ znovu mi připomněla. „Kdo ví, kam se poděla ta loňská,“ zapřemýšlel bratr. „Odletěla do tepla s ostatními. Hejno ji stáhlo s sebou. Dospěla a chtěla mezi své.“ Maminka se na nás snažila být hodná. „Nebo ji sežrala kočka,“ nutilo mě něco protivit se. „Taky ji mohlo přejet auto, pořád se motala kolem silnice.“ „Asi odletěla,“ vybral si bráška pro sebe nejpřívětivější variantu. „Třeba,“ řekla maminka s úsměvem. „Tohle máme taky bez pointy. Ale hloupí nejsme, že?“ „Mamííí! To je něco jiného! Justýn je...“ „...Justýn je kavka bez pointy,“ zašáškoval brácha. „Někdo k nám jde,“ všimla si maminka pohledem z okna. „V poledne? To je Ivana?“ „Cože?“ vyhrkl jsem a málem převrátil talíř. Ozval se zvonek. Vystřelil jsem k umyvadlu, rychle se zbavil mastnoty z rukou, pak jsem v běhu nehtem ještě nahonem vyšťourával maso uvízlé mezi zuby. „Aby ses z ní nezbláznil,“ křikla za mnou maminka, ale usmívala se. „Velká láska, postel praská,“ poškleboval se brácha, ale už jsem neměl čas zabrzdit a jednu mu vrazit. Vlastně ani chuť. Protože ona přišla... Možná, možná bych se měl přece jen někdy některému Justýnovu vtipu zasmát, napadlo mě ještě, ale to už jsem otevíral dveře...

Co čte a co poslouchá Hana Pavlišťová

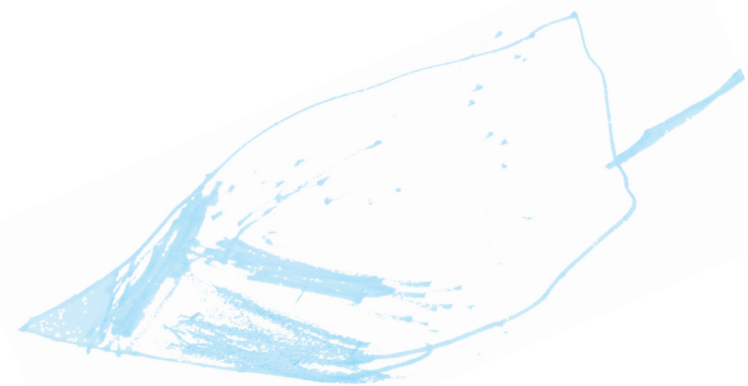

Hana Pavlišťová, lektorka Deutschklubu. V roce 2017 iniciovala projekt „Mluvíme pro dobrou věc“ a založila Deutschklub, který sdružuje zájemce o německou konverzaci, kteří rádi pomáhají. Účastnický poplatek směřuje na podporu charitativních organizací v Litoměřicích, např. Diakonie, Azylový dům pro matky, Hospic atd.

Jsem vášnivý čtenář, čtení je pro mne nejen odpočinek, ale i poznávání a vzdělávání. Mám celou řadu oblíbených autorů a témat, ale nejdůležitější je, aby kniha byla „tlustá“. Pokud se začtu do zajímavé knihy a intenzivně prožívám osudy literárních postav, tak chci číst, co nejdéle. Čtu zpravidla až večer a celý den se těším, až budu moct ve čtení pokračovat. Pak mám problém se s knihou rozloučit a čtu dlouho do noci. Přístup k literatuře se u mne samozřejmě vyvíjel. Nejprve jsem si knihy vybírala podle autorů. Takto jsem se, už na základní škole, seznamovala s díly významných světových i českých spisovatelů. Teprve mnohem později jsem si začala vybírat knihy podle témat. Často mne inspirovaly různé zážitky, které ve mně vyvolaly touhu, dozvědět se více. Po návštěvě výstavy francouzských impresionistů, jsem vyhledala v knihovně dostupné biografie. Některé jsem i zakoupila. Když jsem v roce 2018 začala provádět v Litoměřicích německy mluvící turisty, zjistila jsem, jak málo toho o historii města vím. Skoro

rok jsem pak strávila čtením publikací o našem městě. Jednou jsem se zúčastnila dostihů v Royal Ascot, kde byla přítomna i královská rodina. Atmosféra dostihů mne zcela pohltila, takže jsem nemohla minout napínavé příběhy Dicka Francise. Postupně se mým oblíbeným žánrem stal historický román, který představuje dějinné události prostřednictvím životních osudů fiktivních nebo i skutečných postav. Velmi ráda čtu i životopisy osobností z různých oborů lidské činnosti, ať už historické nebo současné. Nejvíce mne ale přitahují biografie a memoáry hudebních osobností, což souvisí s mou láskou ke klasické hudbě. Mám ráda i propojení hudby s lidským hlasem, tedy operu, ale i s pohybem, balet. V průběhu vysokoškolského studia v Berlíně jsem nevynechala žádné operní a baletní představení. Už řadu let jsem věrným abonentem České Filharmonie, PKF - Prague Philharmonia a pravidelně navštěvuji koncerty FOK. Nevynechám koncerty Radka Baboráka, Václava Hudečka, Pavla Šporcla, komorních těles a celé řady dalších. Jsem

stálým návštěvníkem hudebních festivalů nejen v Praze, ale i v Českém Krumlově, v Litomyšli. Letos jsem se poprvé vypravila na Lednicko-valtický hudební festival a navštívila dva úžasné koncerty. Ráda vyjedu za hvězdami klasické hudby i za hranice. K mým největším hudebním zážitkům patří vystoupení současného top tenoristy Jonase Kaufmanna v sále Berlínské filharmonie. Osobní setkání s ním po koncertu, to už byla opravdová třešnička na dortu. Řadu let také navštěvuji přenosy operních představení z MET New York do kin. Jejich součástí jsou i velmi zajímavé rozhovory s představiteli hlavních rolí i tvůrčího týmu. Je to pro mne obrovský zážitek. Coronavirus nám bohužel už podruhé v tomto roce kulturu zastavil, je mi líto všech muzikantů a spřízněných profesí, že nemohou dělat svou práci. My diváci jsme odkázáni na různé streamy, díky moc za ně. Ale kontakt s kulturou naživo to dlouhodobě nenahradí. Nezbývá než se těšit, až se znovu koncertní sály otevrou. Naštěstí máme knihy.

Mediální vzdělávání

Ve spolupráci s programem Jeden svět na školách (Člověk v tísní, o. p. s.) jsme zahájili sérii filmových besed na téma sociální sítě a bezpečnost na internetu. Shlédlí jsme snímky Proč a jak klikáme, #Followme a Holka z instagramu. O výběru mohli návštěvníci hlasovat na facebooku. Diskuze po filmu byly velmi zajímavé a přinesly pohledy různých generací. Už teď se těšíme, jaká témata vyberete pro příští rok. Abychom ale jen neteoretizovali, podpořili jsme také aktivity Spolku LiPen, jehož členové díky programu Tablety od srdce (SenSen) překonávají počáteční ostych a učí se bezpečně využívat nová zařízení.

km

foto: Milan Richtř

Na akci Zažít Lovosice jinak

foto: Lukáš Fila

Plakát k inscenaci Ješita

Sex Culomets

V roce 2012 vznikl divadelní soubor Sex Culomets. Podobně jako třeba kapely New Kids on the Block, Lunetic a Sex Pistols v podstatě na zakázku, z potřeby vyplnění určité díry na trhu. Tehdejší prezident Filmového festivalu Litoměřice Tomáš „Vlasmen“ Vlasák oslovil litoměřické Hynkovo hravé divadlo, konkrétně herce Lukáše Filu, zda nemají nějakou punkovou hru, protože tématem filmového festivalu v roce 2012 byl právě punk. Fila odvětil, že nemají, ale že není problém něco udělat. Za šest týdnů tak vzniká improvizáční punková sci-fi komedie Future On a s ní i soubor Sex Culomets, který tvoří herci HHD a punkeři z klubu Baronka. Ihned poté, co členové souboru zjišťují, že se nemusí učit dlouhé texty, hlídat temporytmus, mohou se na jevišti opíjet a ještě jim za to někdo zatleská, dochází k přesvědčení, že Sex Culomets je třeba zachovat i pro příští generace. Sex Culomets „nastudovali“ (nastudovali je opravdu silné slovo) šest dramatických, většinou autorských hříček a aktuálně je můžete vidět třeba v nejnovější komedii Ješita aneb neuvěřitelný příběh Lukáše Verdikta, což je prakticky původní antimuzikál, který se snaží svérázným způsobem reagovat na kontroverzní úspěchy hudební skupiny Ortel. Aktuálně je tedy vlastně také silné slovo, protože nyní nemůže hrát nikdo. Za největší úspěchy považuje soubor remizu na soutěžní přehlídce Modrý kocour v Turnově, čestné uznání za autorský počín na Lounském divadlení a hlavní cenu v dívčí kategorii na kroměřížské soutěži Talije (šlo o popíjení kontušovky během pantomimického znázornění konce světa). Divadlo Sex Culomets momentálně tvoří: Jakub Ružbatský, Lukáš Fila, Jonáš Filip, Pavla „Korky“ Korousová, Tereza Boudová, Roman Munčinský, Jan „Žiža“ Žižkovský, Matěj Kormunda, Šárka Filová, Jáchym, Čestmír a Marián Filovi, Kamila Munčinská s dětmi Natálkou a Vojtou, Jitka Kontryhelová, Vojtěch Látal, Ludvík Ružbatský, Jiří „Scully“ Skalický, Jan Šípál, Honza „Bridlik“ Bridl, Eva Andělová, Karel Kuliš, Karel „Michal“ David a další. Členem SC se totiž stává každý, kdo se souborem alespoň jednou vystoupí (nepočítají se kozy). Tento proces je nevratný. Vyzápat se z členství v Sex Culomets lze pouze vystoupením v disko divadle. Více informací o souboru na www.sexculomets.eu

Lukáš Fila

Vanabí hrají skutečné hry

Soubor Vanabí je soubor proměnlivého obsazení, kterému šéfuji Honza Šípál a Lukáš Klíma, oba zkušení herci a obecně nadšenci pro divadlo jako takové. Jejich cílem je zprostředkovat starším žákům a absolventům litoměřického dramataku intenzivní herecký zážitek, na který při normální výuce nezbývá prostor.

Projekt začal v roce 2017, kdy se nemohlo konat klasické soustředění ZUŠky přezdívané „Sázava“. A tak si starší dramataci zorganizovali vlastní „Wannabe Sázavu“ na úštěckém Chmelaři. Původní myšlenkou bylo tvořit divadlo, ale z toho rychle sešlo a všichni se prostě nevázaně bavili.

Další rok pod taktovkou Honzy a Lukáše (zlého a hodného policajta) přitvrdilo. Ambiciózně se pustili spolu se zkušeným režisérem a učitelem Alešem Pařízkem do Sofoklovy Antigony. Po celé soustředění se postupně škrtalo, pracovalo na postavách a stavěla se scéna, Lukáš šil tógy a všichni si museli zapamatovat archaický text. Soustředění bylo zakončeno veřejnou zkouškou a po premiéře v Litoměřicích se Antigona dostala do Divadla v Celetné v Praze a na Děčínskou bránu do Děčína. Od tohoto roku dál se akce vždy konala pět dní v kulturním centru v Řehlovicích.

Vezměme si rok 2019 – v trochu komornější sestavě se hrála konverzační komedie „Láska, sex a žárlivost“ Marca Camolettiho. Všichni byli více nadšení, uvolnění a zároveň soustředění. Představení se hrálo vícekrát a sklídilo úspěch v divadlech, na přehlídkách (jako třeba OLDstars on the Roud v Roudnici) a dokonce v Teplické konzervatoři.

Stávající ročník 2020 měl obdobné, ač větší obsazení než předchozí, a potýkal se s hororovou komedií Johna Willarda přeloženou pro soubor Josefem Kárným. Tento rok byl také zvláštní tím, že byl velký důraz na práci s kulisami (některé z nich řemeslně vytvořené přímo Lukášem) a rekvizitami, které měl soubor pro tentokrát konečně vlastní. Představení také bylo zatím nejdelší a scénicky nejkomplikovanější.

Honza i Lukáš staví každý rok laťku výš a výš, každým rokem se soubor potýkal s nespočty problémy, od hádek mezi režiséry, přes praštěné částky za autorská práva, přes nespočetné změny v obsazení na poslední chvíli, po řešení chaotických opatření vlády. Přes všechny strasti náš soubor přetrvává a my doufáme v ještě světlejší a grandióznější zítřky.

Martin Kavan & Jan Šípál, členové Vanabí Litoměřice

autor: Tomáš Linhart

Plakát k inscenaci Kočka a kanárek

Komiksy nejsou jen pro mladé

Komiks je umělecké médium, někdy označováno jako „deváté umění“, ve kterém jsou za sebou chronologicky uspořádány kresby nebo jiná zobrazení s případným doprovodným textem v cílených sekvencích. Dohromady tedy vytvářejí celek, nejčastěji příběh.

To je odborné označení komiksu, které uvádí wikipedie. My, obyčejní smrtníci si řekneme, že komiks je nakreslená knížka, kde je méně textu a více obrázků. V každém případě je ale pro mnoho lidí tato literární forma více než oblíbená a v žádném případě ji nemusíme brát jako „unikovku“ pro toho, komu se nechce číst kniha celá. I komiks je plnohodnotným literárním dílem s nosnou informací. A hlavně – komiks nemusí být jen pro mladé!

Samozřejmě, stejně jako klasické knihy, jsou komiksy zaměřeny na určitou věkovou skupinu a zrovna tak je široký jejich žánrový záběr. Troufám si ale tvrdit, že

u většiny z nás je komiks v podvědomí zakódován jako kniha (či časopis) pro děti a teenagery. Ano, u této věkové kategorie jsou komiksy rozhodně oblíbené. Počínaje Čtyřlístkem, přes různé dnes tak populární fiktivní marvelovské hrdiny, komiksové zpracované Garfielda, Asterixe až k nejruznějším fantasy příběhům. V kurzu jsou však i naši tradiční hrdinové, např. Rychlé šípy. Někteří tvůrci zpracovávají do komiksové podoby klasické romány, což považuji za jakýsi pozitivní přechodník pro dospívající, kterým se nechce číst pětisetstránkový Jules Verne, básnická sbírka Kytice či Camusův Cizinec. Pro ně přijatelnější formou se tak seznámí se základním příběhem. Pořád je to přínosnější než opisovat obsah díla vyhledaný na Googlu.

Nicméně se stále častěji objevují komiksové romány pro dospělé čtenáře, příběh, který je osloví a nabídne literární i výtvarný zážitek. A jde o příběhy

původní, nejen o přepracovanou klasickou beletrii. Mezi posledními, které jsme do naší knihovny koupili a upoutaly nás, patří například komiks Nevyhnutelná opotřebenost citů, jímavý příběh o lidském stárnutí a hledání smyslu života seniorů. Dalším pro mne zajímavým komiksovým počinem pro ty, kteří se rádi bojí, je strašidelný a lehce fantasy komiks Načmáranec, který se vynořuje z mlhavé Francie.

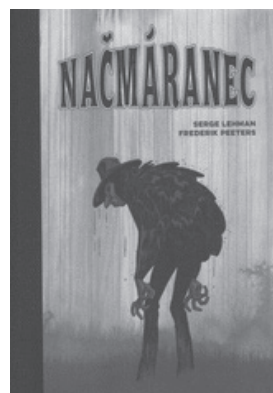
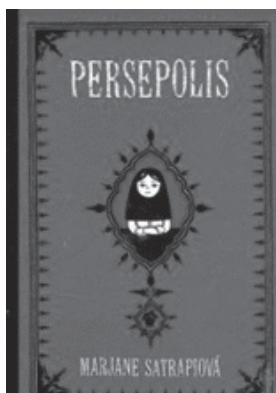
Podle literárních odborníků patří mezi současné přední komiksové autory např. Neil Gaiman, Shaun Tan, Robert Kirkman, z českých tvůrců Pavel Čech, Marko Čermák, Ljuba Štíplová, Jaroslav Foglar. S potěšením mohu říci, že úspěšní komiksoví autoři ale pocházejí i z Litoměřic – litoměřičák Marek Rubec se svým komiksem Jarmil sklízí mezinárodní úspěchy a nejenak tomu je i v případě litoměřického rodáka Dana Černého. Mezi špičky komiksových ilustrátorů patří Michael Petrus,

který je sice z Prahy, ale abych si ohrála i vlastní polívčičku, skvěle ilustroval i mou knihu Parkourista a já si to považuji za čest. Je to jistě i jeho zásluha, že naše kniha z parkourového prostředí byla vybrána do speciálního katalogu Nejlepší knihy dětem Svazu českých nakladatelů a knihkupců pro rok 2019/2020.

Naše knihovna nabízí komiksy všech žánrů a pro všechny věkové kategorie čtenářů. Ty pro děti naleznete samozřejmě na dětském oddělení, komiksy pro teenagery a dospělé mají vyhrazené své místo na beletrii. Napomoci vám může náš online katalog, kde navolíte téma komiksy a pak už stačí listovat v naší nabídce. V pokročilém vyhledávání můžete svůj výběr specifikovat na komiksy historické, dobrodružné, fantasy apod. Stačí si jen vybrat!

A na závěr jako vždy: vaše nápady a podněty vítám na e-mailu: akvizice@knihovnalitomerice.cz.

Eva Dolejšová Štíbrová

Jak lidstvo porazilo smrt

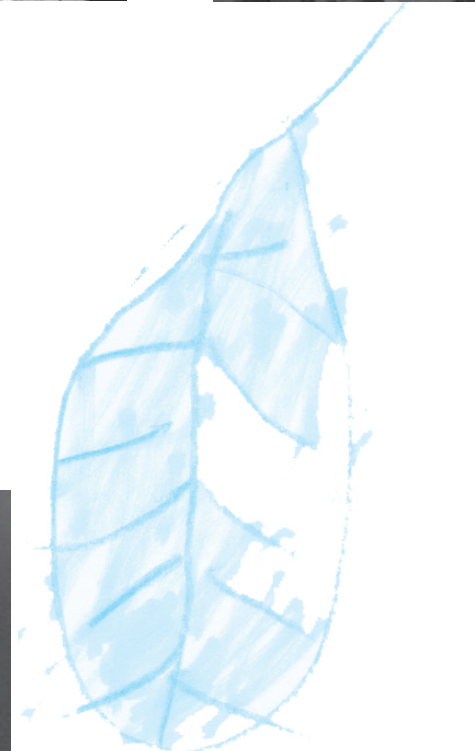
Smrtka (Scythe) byla napsána rukou amerického autora Neala Shustermana a je to první díl stejnojmenné trilogie. Za tento díl získal v roce 2017 prestižní cenu The Printz Book Award. Celý příběh se odehrává v daleké budoucnosti, kdy lidé již přestali počítat, co je vlastně za rok a místo toho každý další rok pojmenovávají podle zvířete. Dokázali totiž vytvořit utopii, kde nikdo nezná hlad, nemoci, války, a dokonce smrt. Neustále se zvětšující lidstvo se tak musí o smrt postarat samo, a tak vzniklo nové povolání – smrtka.

Na začátku jsou nám představeni hlavní hrdinové – upovídaná Citra, která dříve mluvila, než myslí, a odměřený Rowan už znučený způsobem, jakým žije. Oba jednoho dne navštíví smrtka Faraday, jenž hledá učedníky, kteří by poté rozšířili řady smrtek, a tak se Citra i Rowan vrhají do víru studování pro toto důležité povolání. Oba však zjišťují, že svět smrtek není tak pokorný, jak se zdá, ba naopak je prolezlý lidmi dychtícími po moci a možnosti nekontrolovatelně zabíjet.

Celá tato kniha si pohrává s tématem smrti a my jenom sledujeme, jak povolení zabíjet mění lidi a jejich pohled na svět. Někdy je až filozofická a nutí nás přemýšlet, ke komu bychom se přiklonili a kdo je vlastně ten dobrý. Kniha je naplněna napětím, které se dokonale stupňuje, až vyvrcholí na konci. Všechny postavy dostaneme možnost pochopit a všechny postavy jsou skoro až reálné. A zápletky se také nedá jednoduše předpovídat, jak se často u knih pro mladé děje.

Autor má svůj osobitý styl psaní, na který si lehce přivykneme, a později ho i poznáme. Vyhýbá se přílišným popisům čehokoliv, přesto situaci dokonale pochopíte a víte, jak se v ní postavy cítí. Pokud tedy máte chuť si přečíst něco na vážnější a filozofičtější vlně, Smrtka a její následující dva díly by se vám mohly líbit.

Aneta Řeháková
Gymnázium Josefa Jungmanna
2. ročník

Spektrum – prostor pro krásu

Dvě generace indonéských umělců žijící v Čechách vyjadřují pocity a vyprávějí příběhy.

foto: Daniel Minka

Před dveřmi knihovny se někdy dějí věci! Vernisáž výstavy zahájili indonéská velvyslankyně paní Ibu Kenssy D. Ekaningsih, místostarosta Města Litoměřice Karel Krejza a ředitel knihovny Karel František Tománek. Potom půvabná tanečnice Uchita Nadia Reza Danaatmadja davu diváků předvedla tradiční tanec Nusantara Genjring. A nechyběla ani ochutnávka indonéských specialit šéfkuchaře Allana Kneefela. Návštěvníci si pak mohli nejen prohlédnout exponáty, ale také shlédnout dokument z cyklu České televize Babylon o Soegeng Soejonovi i další taneční vystoupení. Není proto divu, že se oslavy zahájení protáhly až do tmy.

Výstava nabízí různé odnože umění, od grafiky a fotografie přes malbu až po objekty. Každý z umělců si vybral pro svou tvorbu jiná témata.

Pokud jste nestihli osobní návštěvu, můžete si díla a medailony autorů prohlédnout na facebookové stránce: @GalerieKHM

Participující umělci: Berry Swandi, Kokok Suratmoko, Rony Marton, Soegeng Soejono, Riva Orista, Jhon Sany

Kurátor: Milovan Ahinsa Sutrisno

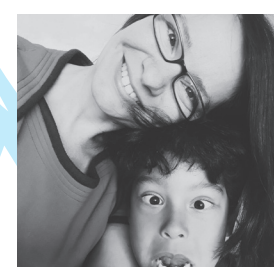
Koordinátorka: Helena Hošková

Překladatelka a tlumočnice: Soňa Čermáková a Gabriela Růžicková

Produkce: Kateřina Minková a Helena Hošková

+ Aleš, Zuzka, Tari, Aruna, Nio, Emička, Mareček

>>>

Riva Orista

V České republice jsem začal žít v roce 2013. Od té doby uběhlo nemálo času, během kterého jsem se adaptoval na místní kulturu a život. Život v České republice se velmi liší od mých představ a očekávání, musel jsem se naučit mnoho nových věcí a také dělat kompromisy. Během této doby jsem se dál věnoval tvorbě inspirované různými zkušenostmi. V mých pracech najdete črty, spontánní čáry, barvy a slova.

Berry Swandi

Pracuji ve svých fotografiích s tématem oblasti a etnika Batak na Sumatře. Fotografie byly pořízeny v několika oblastech severní Sumatry, jednou z nich je vesnice Jangga Dolok, která je přibližně 250 let stará a stejně tak tradiční domy Batak v ní, které dodnes pevně stojí na svých základech.

Se svou ženou jsem se seznámil při cestě autobusem z vesnice Sibolangit na severní Sumatře v Indonésii. Usadili jsme se spolu v České republice, v Mostě. Život v nové zemi měl a má velký vliv na můj způsob myšlení, cítím, že se zde stávám disciplinovanější a pokornější.

Kokok Suratmoko

Narodil jsem se a vyrostl na indonéském ostrově Jáva, javánská identita se tak přirozeně stala součástí mého života ve všech jeho aspektech, ať už je to umění, kultura, tradice, rituály, životní názory a postoje, filozofie nebo spiritualita. V učení mých předků se klade důraz na koncept „rovnováhy“. Být v rovnováze znamená schopnost číst a vnímat znamení, která život a příroda kolem přináší. K tomu, abychom stavu rovnováhy osáhli, je potřeba vytrvat a ujit dlouhou cestu, během které zkoumáme do hloubky naše emoce a smysly. Snaha porozumět emocím a smyslům v kontextu javánské filozofie a mystiky je pro mě arénou pro umělecké vyjádření, ve které se rád pohybuji.

Jhon Sany

Pochází ze Surakarty v Indonésii. Studoval právo na Univerzitě Slamet Riyadi Surakarta. Svou kariéru začal ve světě umění jako hudebník – kytarista a skladatel a v Indonésii vydal tři alba. Kromě hudby je také znám jako profesionální „event organizer“ převážně působící v produkci a televizním off air vysílání v Indonésii. Od roku 2016 žije v Čechách. Pracoval v hotelnictví a je aktivním udebníkem v jedné z pražských kapel. Po ztrátě zaměstnání, jako mnoho jiných, kvůli pandemii, se rozhodl začít podnikat v oboru fotografie, která je již delší dobu jeho koníčkem.

Soengeng Soejono

Kdo jednou pronikne do indonéské komunity v České republice, určitě se dříve či později setká s panem Soejonem, kterému většina z jeho přátel a známých neřekne jinak než *eyang*, což znamená javánsky „dědeček“.

Pan Soejono byl jedním z indonéských studentů, kteří v roce 1963 dostali stipendium na vysoké škole v tehdejším Československu. Během jeho studií ale došlo v Indonésii k převratu, který odstartoval silnou protikomunistickou kampaň. Zpátky domů se tak pan Soejono podíval až za dlouhých pětadvacet let.

Rony Marton

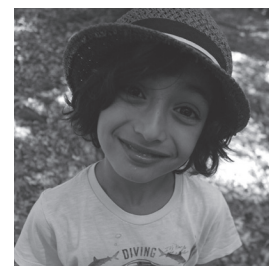
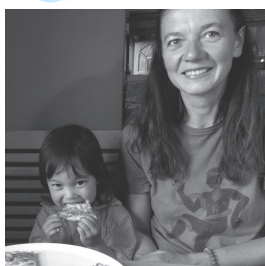
„Fotografování je mým koníčkem, s jehož pomocí vyjadřuji obdiv přírodě, zvířatům a lidem, kteří dokáží udělat naše prostředí krásnější. Fotografie jsem neupravoval žádným softwarem. Česká příroda je totiž krásná, stačí vyjet jen několik kilometrů od Prahy a najdete nespočet krásných objektů, květů a hmyzu.“

Rony Marton, vlastním jménem Rony Surjomartono, se narodil v roce 1943 na indonéské Jávě. Původně chtěl kvůli lásce k bojovým sportům na studia do Japonska, nakonec ale odjel za vzděláním do Prahy. Když došlo v jeho rodné zemi k státnímu převratu, zůstal jako uprchlík v Československu, kde se z něj v sedmdesátých letech stala popová hvězda.

Milovan Ahinsa Sutrisno / kurátor

Jsem absolventem Institutu Výtvarných umění v Yogyakarta, obor vizuální komunikace. Na univerzitě Sanatha Dharma jsem nastoupil do magisterského programu Kulturních studií. Již od doby svých studií pracuji jako grafik a kurátor v Indonésii i v České republice. Do Čech jsem poprvé přijel v roce 2009 a vrátil se zpět domů plný nečekaných dojmů z Evropy, která je tak odlišná od prostředí, jež jsem důvěrně znal. Můj druhý pobyt v české kotlině se protáhl na deset let a jsem zde dosud.

František Doležal (1910–1989)

Malíř, grafik, výtvarný teoretik a publicista. Soukromě studoval malířství u Antonína Hudečka, grafiku u Františka Tichého. Debutoval jako básník v Almanachu pro poesii a život 1920–1930, kreslil karikatury pro časopisy Trn a Tvorba. Ve 30. letech maloval surrealistická plátna, poprvé vystavoval koláže v roce 1937 v Divadle E. F. Buriana v pražském Mozarteu. Za války ho výtvarně přitahovala městská periferie, byla mu blízká poetika Skupiny 42. Přislušel k předválečné levicové avantgardě, jeho přítelem byl mj. Géza Včelička a Josef Šíma. Byl výtvarným kritikem Národního osvobození, pro Nakladatelské družstvo Máj navrhoval knižní obálky.

Na Litoměřicko začal jezdit v druhé polovině 50. let. Jako malíře ho zaujala zanikající rybářská a přístavní čtvrť Litoměřic a krajina Českého středohoří. Koupil malý domek v Hlinné u Litoměřic a zařídil si v něm ateliér, který se mu stal druhým domovem. V 60. letech se František Doležal zabýval organizátorskou a kurátorskou činností, v Praze-Dejvicích založil významnou Galerii Vincence Kramáře. Jako malíř

a výtvarný teoretik se soustavně zabýval životem a dílem Karla Hynka Máchy, napsal o něm literárně-uměleckou studii a podílel se na několika máchovských výstavách v litoměřické galerii. Vytvořil rozsáhlý Malý máchovský cyklus barevných kvašů a obrazový Máchovský cyklus, oba v duchu imaginativní malby, které tvoří vrchol jeho tvorby. Díla zaujala básníka a spisovatele Ludvíka Kunderu, litoměřického rodáka, který zahájil Doležalovu výstavu v roce 2000 v gotickém Dvojčeti.

Krajina v abstraktním pojetí provázela malíře i v posledních desetiletích jeho života, vytvořil řadu obrazů, spojených názvem Reminiscence na České středohoří. Vracel se stále i k máchovským motivům, v cyklu Pocty vzpomněl na své přátele Josefa Šímu, Františka Tichého, scénografa Františka Tröstra či básníka Konstantina Biebla. V letošním jubilejním roce jsem vydala první uměleckou monografii nazvanou František Doležal: Poesie a život. Takový název ponese i připravovaná výstava v litoměřické Knihovně Karla Hynka Máchy.

Jarmila Štogrová

Básně Franty Doležala v Almanachu pro poesii a život 1920-1930, vydal Stanislav Odvárko, Brandýs nad Orlicí, 1930

Podzim

Listí ve vzduchu
vitr a agonie
myji si ruce
ve smetí lilie
poslední soud
groteska žití
vraždí mi mozek
umírám v síti
dešťů a nití

Zatáčka

Rychlost je hvězdice trysku
závodníků
lest podvodníků
psát rychlost do notýsků
lenost je zatáčka vášni
erotiku
zhyň bez dotyku
to štěstí za oknem zvláštní
je strojem hrdinů
z Troje
Aninko moje
neplač už ve stínu
na zatáčce

Smutek

Židé
že lidi jsou bez citu
proč pláčeš v ulitu
perleti do hrobu
má lesklou polubu
kamaráde
na sněti ve vánku
černá je ve spánku
myšlenka na oběti
těžko je věděti
zda se najde
rudý květ mandlovníku
horký jak rovníku
ve tvé tváři
slzy září

Oči

Vrahové
vyzábělé věže
svítících očí
vířící oblohy
proč máte sklopené
když chodím
s hlavou vzpřímenou
vypíchlé oči,
chrlí studené slzy
bělavých spánků
cidiči hlubokých světů
smývají vinu
s věží a bodláků
a to je zima.

Jiří Ryvola (*1939)

Od dětství toužil po výtvarné dráze, nebylo mu však umožněno vydat se touto cestou. Po gymnáziu absolvoval železniční školu stavební. Jeho další profesionální dráha se pak ubírala tímto směrem.

Vraťme se však k jeho malířským začátkům. V dětství absolvoval výtvarné kurzy zaměřené na kresbu. Na gymnáziu byl studentem prof. Pučelíka, v letech 1956-58 absolvoval kurz kreslení, v letech 1972-74 pak soukromé studium kresby u Dana Richtra a v letech 1980-83 lidovou výtvarnou konzervatoř.

Jeho výtvarné aktivity ustávají poté, co ho listopadová revoluce zavála do politiky a do Prahy. V polovině 90. let se vrací ke své železničářské profesi a s nebývalou vehemencí i ke své malířské tvorbě.

Jiří Ryvola dokazuje, že patří mezi ty, kterým přibývajících léta neubrala na kreativitě. Ba naopak, každá nová výstava potvrzuje, že ve vinorodém kraji Litoměřicka, kde již dlouhá léta žije, stejně jako dobré víno, zraje i malíř.

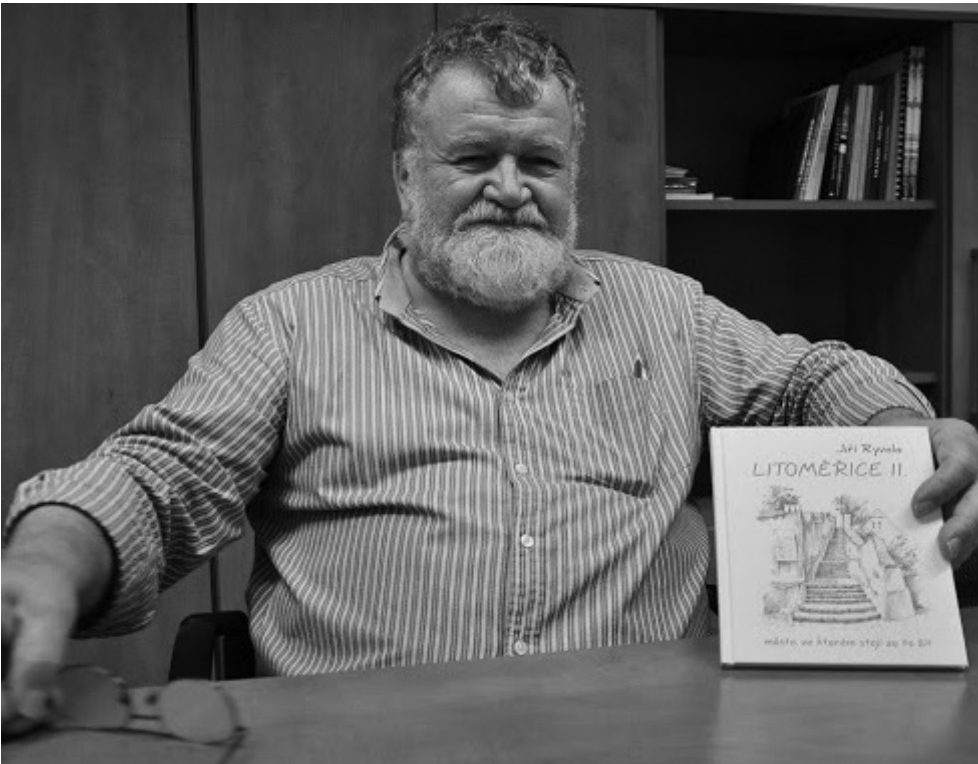
Témata jeho kreseb se příliš nezměnila – nadále si vybírá uličky, domy a krajiny, v nichž lze nalézt citlivou „stopu lidské ruky“. Snad jen regionální záběr je stále

širší. K severním a jižním Čechám postupně přibyla Praha a další místa České republiky i obrázky ze zahraničí. Nově se objevují obrázky věcí, které nás v mládí obklopovaly a na které jsme již mnohdy zapomněli, i kresby, někdy trochu ironicko-nostalgické, s tématem železnice.

Největší proměnu lze pozorovat u námětů jeho obrazů. Pozvolna ubývá domů a přibývá lidí. Snad to souvisí s lidským dozráním malíře a jeho snahou zachytit rozmanitost našeho života, možná i jeho návratem ke kořenům, ze kterých čerpá energii pro svou výtvarnou práci. Činí to rukopisem, který je nezeměnitelný. Z jeho tvorby vyznačuje klid a pohoda. Kresby a obrazy jsou tvořeny a stvořeny, aby pohladily duši a vytvořily v ní jemný a laskavý úsměv. Jiří Ryvola nám s pokorou propůjčuje své oči, abychom mohli nově vidět domy a zákoutí, kolem kterých denně nevšímavě chodíme. Dokáže nahlédnout do duše lidí a zachytit osudy vepsané v jejich tvářích a očích.

zdroj životopisu:

www.radix-knihy.cz/ryvola/ryvola2.html
redakčně kráceno

zdroj: www.galerie-ubrany.cz/obrazy-grafiky-a-reprodukce/jiri-ryvola

Jedlý kelímek

Také se jako my cítíte doslova zahlceni plasty? Jenom jednorázových kelímků na kávu se v Evropě spotřebuje 725 milionů za den. Pouze 1 % těchto odpadů je zcela rozložitelné. I kvůli tomu se rozšiřuje takzvaný odpadkový ostrov v Tichém oceánu ve velikosti Belgie.

Dva studenti vysoké školy NEWTON College v Praze Zuzana Zvěřová a Miroslav Myrončuk přišli s řešením, jak omezit spotřebu jednorázových kelímků. Tím řešením je Jedlý kelímek, který slouží nejen jako nádoba na kávu či čaj ale také jako chutná svačinka.

Jedlý kelímek je vyroben ze 100% přírodních surovin, neobsahuje žádná umělá barviva a obal, ve kterém je dodáván, je plně recyklovatelný. Nápoj v něm vydrží i dvanáct hodin bez toho, aniž by protekl nebo změnil svoji chuť. Navíc vydrží křupavý až čtyřicet minut. Zároveň je vhodný i pro vegany, jelikož neobsahuje žádné živočišné složky.

Do Jedlého kelímku si můžete dát nejen kávu, čaj či svařené víno, ale také mini dezert, ovoce, zmrzlinu nebo domácí jogurt.

Zakladatelé Jedlého kelímku Zuzana a Miroslav svůj produkt nejprve pekli ručně, to však bylo zdlouhavé a nákladné. Proto se vydali cestou automatizace a pořídili si stroj z Ruska. Ten měl však spoustu chyb, kelímky měly příliš tlustou stěnu, a ne každý udržel nápoj déle než deset minut. Po konzultaci s inženýry z ČVUT (České vysoké učení technické) byl objednan stroj z Číny, který ale také

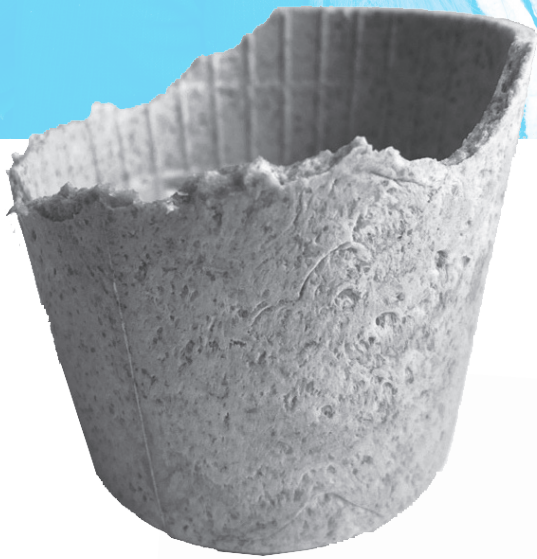
neobstál, kelímky trhal. V současné době si tvůrci projektu nechávají kelímky vyrábět v zahraničí. Spolupracují však s ČVUT a VÚPP (Výzkumný ústav potravinářský Praha) na přenesení výroby do České republiky. Tím se pak sníží cena samotného produktu a rozšíří se portfolio o více rozměrů a příchutí. Nyní se prodává pouze jeden rozměr a to 110 ml. Plánuje se ale i kelímek na cappuccino (220 ml), barevné kombinace a sezónní příchutě (skořice, perník, karamel, čokoláda).

Jedlý kelímek je už teď k dostání v některých kavárnách a pražárnách po celé České republice, a dokonce i v jedné cateringové společnosti. Ochutnat ho můžete i na různých festivalech a akcích, a nebo si ho objednat do domácnosti nebo do svého podniku. Bližší informace o místech, kde se již Jedlé kelímky prodávají najdete na Facebooku nebo Instagramu Jedlý kelímek.

Tento projekt se teď také dostal do pěti nejlepších podnikatelských nápadů roku a v současnosti bojuje o výhru, aby získal větší publicitu.

Cílem je, aby v každé kavárně, restauraci či na akci byla alternativa k plastovému kelímku a zároveň byla pro každého dostupná (ať cenou nebo veganské/bezlepkové varianty). Protože přece jenom, planeta Země je jen jedna a pokud budeme nadále zpracovávat tolik ropy, vyhazovat nerecyklovatelné odpady do přírody, brzy nebudeme mít místo, kde žít.

Zuzana Zvěřová, Miroslav Myrončuk

Monika a Eva opět na scéně

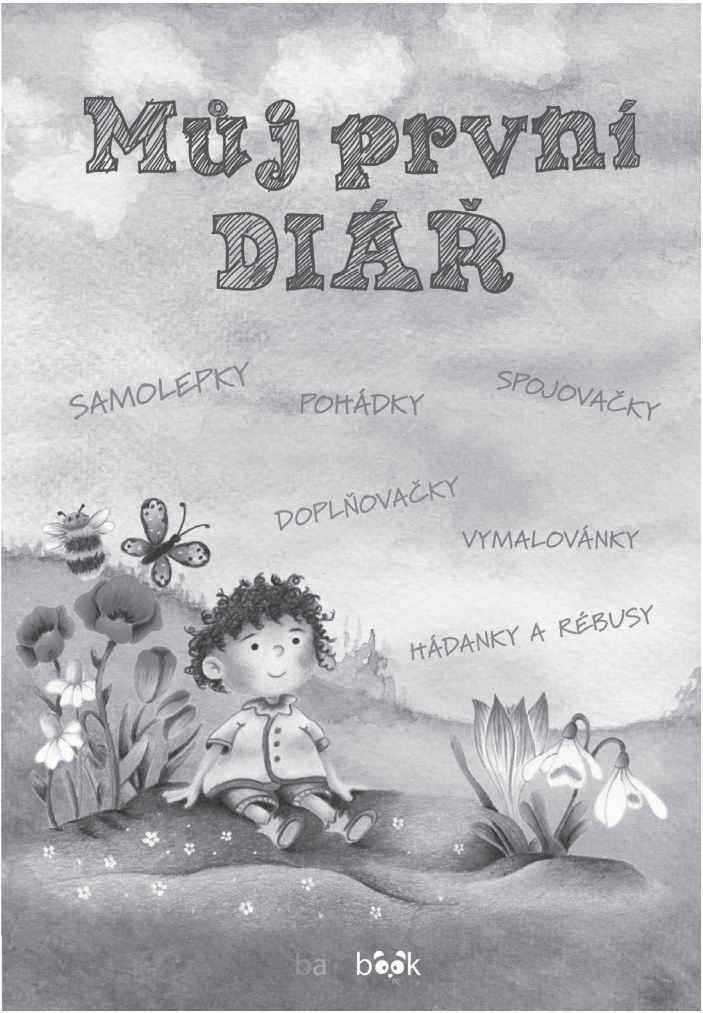
Naše knihovnice Eva Dolejšová a Monika Davidová vydaly před třemi lety první společnou knihu Tajemství jedné knihovny. Jistě si na ni vzpomínáte. V letošním roce se sbírka jejich společných publikací rozrostla o půvabně ilustrovaný dětský diář. Vydalo ho nakladatelství Bambook a až znovu otevřeme, budete si ho moci koupit přímo v naší knihovně.

Můj první diář je určen dětem předškolního a mladšího školního věku.

S tímto jedinečným diářem se děti naučí orientovat se v ročních obdobích, jednotlivých měsících, týdnech a dnech. I ty nejmenší děti si mohou zaznamenat své aktivity, nálady, počasí, dny, kdy mají jejich nejbližší a kamarádi narozeniny, kdy pojedou k babičce nebo na výlet, anebo který den mají zájmový kroužek. Diář je zhotovený jako tzv. nekonečný a lze ho použít v libovolném roce. Každý měsíc uvádí pohádka s měsíčními skřítky a pranostikami.

Diář dále obsahuje:

- omalovánky
- hádanky
- zábavné rébusy
- sudoku
- spojovačky a doplňovačky
- samolepky

>>>

Mlhavé kopce
Vítají chladné vichry
Oblaka klesla

Nikola Grzybowska

